

Nieuwe schilderijen Svetlana Tartakovska in Gallery238 Amsterdam

De kleur van onschuld

Svetlana Tartakovska (1979, Berditchev) had al heel wat in haar mars toen ze vijftien jaar geleden naar Nederland kwam en haar talent verder ontwikkelde aan de Klassieke Academie voor Beeldende Kunst in Groningen en aan de Florence Academy of Art in Florence. Vervolgens nam ze deel aan het concours Figurativas 2013 in Barcelona, waar haar werk te zien was in het Museu Europeu d'Art Modern. Ze werd winnaar van het AVRO tv-programma 'Sterren op het doek' met haar portret van mediaticoon Joop van den Ende. Daarop kreeg ze een succesvolle show in het Amsterdamse American Hotel en exposeerde ze op de prestigieuze kunstbeurs PAN. Wat ze schildert, zijn indrukwekkende portretten, maar ook monumentale taferelen uit de Russische literatuur en geschiedenis. In haar nieuwste serie die in de maanden september en oktober te zien zijn in de succesvolle Amsterdamse Gallery238 spelen de kleuren wit en grijs de hoofdrol.

DOOR ERIC BOS

Svetlana Tartakovska voor een van haar schilderijen.

Ophelia, 178 x 110 cm, olieverf op doek.

Een prachtige variant op het populaire 'Ophelia-thema' is het schilderij Ophelia. Ook hier een mooi, jong meisje dat op een stoel heeft plaatsgenomen. Uit haar houding spreekt een zekere melancholie. Achter haar naam schuilt een vreselijk drama dat door Shakespeare in het toneelstuk Hamlet werd uitgewerkt. Als Hamlet Ophelia's vader heeft vermoord, zakt Ophelia in waanzin weg. Zwervend en liedjes zingend belandt ze in het water van een beek en verdrinkt. Vijfeeuwen na Shakespeare weten we nog steeds niet of het een ongeluk was of zelfmoord. Op de Ophelia van Svetlana Tartakovska is echter van water noch waanzin sprake. Of toch? Achter het meisje zien we een tafereel in zachte grijzen op een oude gobelin waarop bomen aan een waterstroom staan te wachten.

Als wit de kleur is van onschuld en sereniteit, dan is Svetlana Tartakovska degene die dat optimaal weet toe te passen in haar werk. Haar sterk ontwikkelde kleurgevoel uit zich niet in composities met felle kleurcontrasten, maar in alle nuances wit en grijs die je je maar kunt indenken. Koud-wit, warm-wit, warm grijs, groengrijs. Wit is bij haar vaak zacht, soms ongenaakbaar en misleidend. Op andere momenten kun je er in wegzakken als in een donzen deken of een wolk aan de hemel. De kleuren die zich in hun onbevagenheid laten zien, zijn altijd zacht van toon. Je zou daardoor vrezen dat het allemaal te zoet wordt, te lieflijk en engelachtig. Maar dat is nergens het geval. Vooral als je er rustig voor gaat zitten en je je overgeeft aan de intieme situaties die ze schildert, overvalt je een gevoel van rust, van sereniteit. Maar altijd is daar weer die verborgen twist. Want Svetlana schildert meer dan alleen maar prachtige, uitgewogen voorstellingen met mooie meisjes en vrouwen. Haar gevoel voor symboliek, met de paplepel ingegoten door de cultuur van de Oekraïne waar ze werd geboren, uit zich steeds weer in achterliggende verhalen, drama's en mystiek. Die verhalen gaan over vrouwenlevens, over verlangen en verlies, over dreiging en verraad. Zoals de geschiedenis van de vriendin van haar dochter, een Mongools meisje dat na eindeloze procedures toch naar haar land Mongolië moest terugkeren. Dat zien we niet uitgedrukt in dramatische taferelen vol hard, eigentijds realisme, maar in hoe beide vriendinnen zich tot elkaar verhouden in enkele dubbelportretten, zoals *Vriendinnen* en *Vriendschap*. Daarin troosten en steunen ze elkaar, maar vervreemden langzamerhand ook omdat de toekomst voor de één zo wezenlijk anders zal zijn dan voor de ander; hoe ze voorgoed afscheid van elkaar moeten nemen. Dat verhaal zie je uitgedrukt in de subtiliteit van blikken en houdingen. In het wit gekleed op de vloer of in een bed vol wit-donzen dekens, vormen ze het dramatische contrast met de werkelijkheid van een

Thuis, 120 x 100 cm, olieverf op masoniet.

Ken je het gevoel alsof de hele wereld tegen je is, iedereen zich vreemd gedraagt en je kwaad wil doen? Afgebeeld is het moment als men thuis komt, op vertrouwd terrein, de deur achter zich dicht trekt en er geen gevaar meer bestaat. Het is hier veilig en je bent geliefd. Je put kracht en hebt de moed weer om de deur te openen en naar buiten te gaan.

wereld die in deze tijd steeds grimmiger is geworden. Wit vormt in dit werk een tegenhanger. „Wit representeert voor mij een baarmoedergevoel”, zegt Svetlana.

Menselijkheid

Wat haar oeuvre in het algemeen kenmerkt is het zoeken naar de mens, naar menselijkheid en menselijke verhoudingen. Vaak schildert ze een mooi portret ten voeten uit. De mimiek en de oogopslag van haar modellen, hoe ze hun hoofd houden, hoe ze zitten of staan, hun lichaam een kwart slag gedraaid, hun voor onze Hollandse begrippen oervrouwelijke kleding die getuigt van een niet-westerse smaak en traditie, de berusting en gelatenheid die er vaak van uitgaat, dat alles bepaalt in hoge mate de sfeer van het geheel. Daarbij schildert Svetlana meestal een gobelin of ander tapijt als achtergrond. De recht-hoekigheid ervan is een compositorisch gegeven, het houdt het beeld krachtig in evenwicht. De voorstelling op die kleden vormt een commentaar op wat er op de voorgrond zichtbaar is of juist níet zichtbaar is. Het vertelt het verhaal dat Svetlana indirect laat

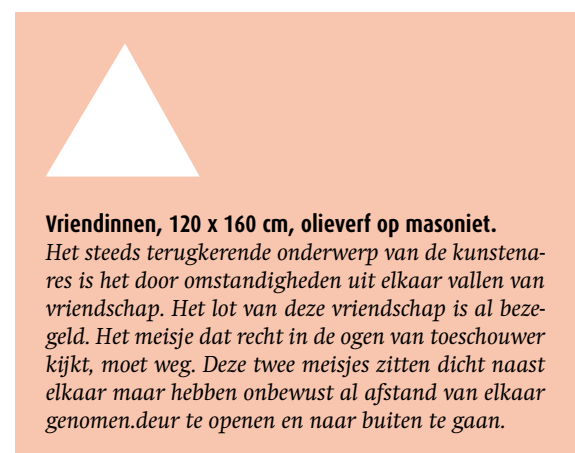

Het Mongoolse meisje, 200 x 110 cm, olieverf op doek.

Op dit schilderij waarin de Mongoolse vriendin van haar dochter model stond, wil Tartakovska de toeschouwer het broze en onschuldige moment van de jeugd overbrengen. Het kind staat in een wit en eenvoudig jurkje, wat een groot contrast is met het diep-rode tapijt in de achtergrond. De kleuren en motieven weerspiegelen de ziel van het meisje, haar levenslust en passie. Nog weet ze niet dat ze binnenkort deze zo 'natuurlijke' vrijheid moet opgeven.

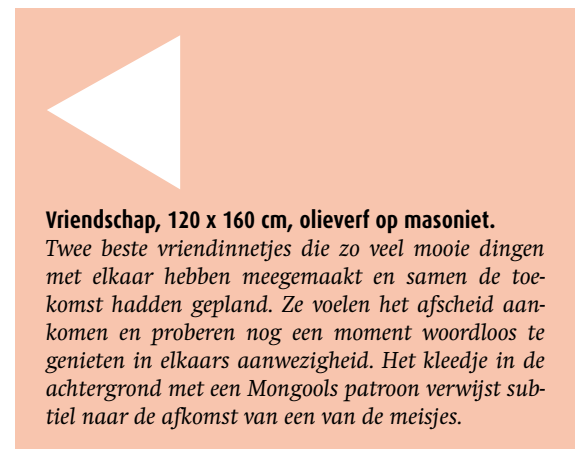
zien, ook al vormt dat juist het hoofdonderwerp. Zulke voorstellingen zijn stevast in zachte kleuren en tonen opgezet en afkomstig uit middeleeuwse of latere voorstellingen.

In andere schilderijen waarin de Mongoolse vriendin van haar dochter model stond, zijn de voorstellingen op de tapijten teruggebracht tot oosterse motieven. In dat werk past de kunstenaar een voor haar werkwijze kenmerkend gebruik van warme grijzen toe. Het wit is aanwezig in de kleding van haar modellen, maar soms ook zwart en niet te vergeten in grijsnuances.

Vriendinnen, 120 x 160 cm, olieverf op masoniet.

Het steeds terugkerende onderwerp van de kunstenaar is het door omstandigheden uit elkaar vallen van vriendschap. Het lot van deze vriendschap is al bezegeld. Het meisje dat recht in de ogen van toeschouwer kijkt, moet weg. Deze twee meisjes zitten dicht naast elkaar maar hebben onbewust al afstand van elkaar genomen. Deur te openen en naar buiten te gaan.

Vriendschap, 120 x 160 cm, olieverf op masoniet.

Twee beste vriendinnetjes die zo veel mooie dingen met elkaar hebben meegemaakt en samen de toekomst hadden gepland. Ze voelen het afscheid aankomen en proberen nog een moment woordloos te genieten in elkaars aanwezigheid. Het kleedje in de achtergrond met een Mongools patroon verwijst subtiel naar de afkomst van een van de meisjes.

Steeds weer toont Svetlana een vrouwbeeld dat wij in het westen bijna niet meer kennen. Bescheidenheid, dienstbaarheid, schoonheid, decent en gedecideerd, maar met een mentale kracht en integriteit.

Terwijl de wereldgeschiedenis heftig achter hen woedt, met moord, doodslag en onderdrukking, lijkt het de vrouwen van Svetlana niet te deren. Ze staan er in rust, volkomen zichzelf en kijken ons aan, terwijl hun gedachten elders verkeren. Maar ze zijn zich bewust van de dreiging die in hun leven voortdurend aanwezig is. Dat verklaart de spanning en stille dynamiek in haar werk, een onderhuids grommen. In dat

Het slapende meisje, 100 x 120 cm, olieverf op masoniet.

Hoe heerlijk was het om kind te zijn, zorgeloos in het veilige wereldje, zich overgevend aan dromen en sprookjes, de rust en het gevoel dat de tijd geen limiet heeft. Zou de kindertijd niet voor elk kind zo zijn?

Lijsterbes, 160 x 150 cm, olieverf op doek.

Een ogenschijnlijk 'neutraal' onderwerp als het schilderij Lijsterbes waarop de dochter van de kunstenaar staat afgebeeld, omgeven door grote lijsterbesstruiken haalt de oude betekenissen weer naar boven. De lijsterbes is in Oost-Europa immers het zinnebeeld van wijsheid en kracht en beschermt ons tegen gevaren. Op kerkhoven weert de lijsterbes demonen af. En in het oude Griekenland verwees de lijsterbes naar Aphrodite, de godin van schoonheid en liefde. Als je dat eenmaal weet, vult het schilderij zich ineens met een andere kracht.

Medusa, 170 x 100 cm, olieverf op masoniet.

Vrouwen in het werk van Svetlana Tartakovska getuigen lang niet altijd van onschuld en slachtofferschap. Hekensabbath laat dat al zien. Op een ander schilderij zit een vrouw, ditmaal helemaal in het wit gekleed, eveneens te wachten. Ook zij draagt haar dat in lange slierten van haar schouders hangt. De achtergrond, een wit muurreliëf, doet denken aan de Griekse Oudheid. De titel van het schilderij, Medusa, bevestigt dat. Medusa was een van de Gorgonen die met haar blik iemand in steen kon veranderen. Op haar hoofd groeiden slangen, in plaats van haarstrengen. Gelukkig kijkt deze Medusa ons niet aan.

Vrouw met maskers, 110 x 110 cm, olieverf op masoniet.

We kennen allemaal de kracht van maskers. Heel vroeg al werden maskers gebruikt om de Goden uit te beelden, om rituelen uit te voeren, de mensen aan het lachen te maken of simpelweg het eigen gezicht te verbergen.

opzicht vormen vrouwen in oorlogstijd dikwijls de grootste weerstand. Tenslotte zijn er altijd kinderen die beschermd en gekoesterd moeten worden.

Wit en grijs zijn voor Svetlana kleuren waarmee ze, gemengd met toefjes rood, blauw of geel, alles kan uitdrukken. Op een wat ouder werk, *In the Forest*, zit een jonge vrouw in een bos van besneeuwde en bevroren struiken. Je voelt de kou, en je vraagt je af of dit wintertafereel over de dood gaat. Voor Svetlana is dat niet het geval, zegt ze. Ze projecteert zichzelf in het model en ziet de witte wereld om haar heen als een ruimte van intimiteit, van sereniteit. „Het was puur mijn gevoel op dat moment”, vertelt ze. Dat is wat we in haar nieuwe werk ook terugzien. Ze vertrekt vanuit haar strikt persoonlijke gevoel en geeft daar op een universele manier vorm aan.

Alle soorten grijzen openbaren zich in veel interieurs, zoals in het recente schilderij *Thuis*, waarop een man en een vrouw elkaar na lange tijd omhelzen. Sommige interieurs doen denken aan die van de Deense schilder Vilhelm Hammershoi. Dat intieme grijze, de onbestemde poëzie van grijstonen in strijklicht. Of in *Heksensabbath*, waar we een sereen kijkend meisje, gekleed in een witte blouse en een zwarte rok zien poseren, waarbij haar opvallend lange, rode haar opvalt zoals we dat wel kennen van boosaardige sprookjes. Dit schilderij is geïnspireerd op de *Heksensabbath* van Francisco Goya, dat op de achtergrond te zien is. In dit onschuldige ogende meisje moet haast wel een heks verborgen zitten, wachtend op het moment dat ze aan de heksensabbat kan deelnemen.

Oude symboliek

In onze wereld zijn we de oude symboliek en mystieke betekenis van de natuur nagenoeg kwijtgeraakt. Maar een ogenschijnlijk 'neutraal' onderwerp als het schilderij *Lijsterbes* waarop de dochter van de kunstenaar staat afgebeeld, omgeven door grote lijsterbesstruiken haalt de oude betekenissen weer naar boven. De lijsterbes is in Oost-Europa immers het zinnebeeld van wijsheid en kracht en beschermt ons tegen gevaren. Op kerkhoven weert de lijsterbes

demonen af. En in het oude Griekenland verwees de lijsterbes naar Aphrodite, de godin van schoonheid en liefde. Als je dat eenmaal weet, vult het schilderij zich ineens met een andere kracht.

Onderdrukte en ingeperkte vrouwen zijn een belangrijk thema bij Svetlana, maar ook los van deze kennis, gaat het om schilderijen van een grote schoonheid. Vrouwen in het werk van Svetlana getuigen lang niet altijd van onschuld en slachtofferschap. *Heksensabbath* liet dat al zien. Op een ander schilderij zit een vrouw, ditmaal helemaal in het wit gekleed, eveneens te wachten. Ook zij draagt haar dat in lange slierten van haar schouders hangt. De achtergrond, een wit muurreliëf, doet denken aan de Griekse Oudheid. De titel van het schilderij, *Medusa*, bevestigt dat. Medusa was een van de Gorgonen die met haar blik iemand in steen kon veranderen. Op haar hoofd groeiden slangen, in plaats van haarstrengen. Gelukkig kijkt deze Medusa ons niet aan.

Een prachtige variant op het populaire 'Ophelia-thema' is het schilderij *Ophelia*. Ook hier een mooi, jong meisje dat op een stoel heeft plaatsgenomen. Uit haar houding spreekt een zekere melancholie. Achter haar naam schuilt een vreselijk drama dat door Shakespeare in het drama *Hamlet* werd uitgewerkt. Als Hamlet Ophelia's vader heeft vermoord, zakt Ophelia in waanzin weg. Zwervend en liedjeszingend belandt ze in het water van een beek en verdrinkt. Vijf eeuwen na Shakespeare weten we nog steeds niet of het een ongeluk was of zelfmoord. Op de Ophelia van Svetlana is echter van water noch waanzin sprake. Of toch? Achter het meisje zien we een tafereel in zachte grijzen op een oude gobelin waarop bomen aan een waterstroom staan te wachten.

■ **De Kleur van de Onschuld, nieuwe schilderijen van Svetlana Tartakovska. In september en oktober te zien in Gallery238, Brouwersgracht 238, Amsterdam. Open do t/m zo 12.30-17.00 uur en op afspraak via 06 - 143 55 222. Svetlana Tartakovska wordt exclusief vertegenwoordigd door Gallery238 die altijd schilderijen van haar in stock heeft. Nadere informatie: www.gallery238.com.**

At St. Michaels, the island of the dead, 180 x 93 cm, olieverf op doek.

Dit schilderij is geïnspireerd op *Die Toteninsel* van de Duitse schilder Arnold Böcklin. Wandelend over het kerkhof van Venetië voelt het soms alsof je niet alleen bent en al die mensen die daar hun thuis hebben gevonden, naast hun graven staan te wachten tot je langs komt om naar hun verhaal te luisteren.